

Vlastní životopis Karla IV.

Vita Caroli

Karel IV.

Díky vzdělání, které se Karlovi dostalo ve Francii, se mohl podílet na literární činnosti své doby. V upřímném přesvědčení o sakrální povaze svěřené moci se podílel na vzniku několika právních, či moralizujících spisů. Karel se tak podle všeho zasloužil o vznik:

Řádu korunování českého krále (*Ordo ad coronandum regem Bohemorum*), **Řádu požehnání královny** (*Ordo ad beneficendum reginam*), **legendy o sv. Václavu** (*Crescence religione cristiana*) a filozofického spisu **Moralitales**. Pravděpodobně nejvýznamnější, a nejvíce historicky zajímavou literární památkou je jeho „**vlastní životopis**“ (*Vita Caroli*).

Vlastní životopis (*Vita Caroli*)

Přeneseně a podle charakteru chápeme jako životopis. Přesná doba vzniku není známa, dodnes kolují mezi historiky dohady a různé názory, všechny ale zařazují vydání životopisu mezi léta 1346–1373. Stejně tak je sporné i autorství. Je jisté, že se na sepsání Karel aktivně podílel, není však zcela jisté, zdali psal text sám, či jej diktoval písaři. Literatura uvádí, že je pravděpodobnější druhá možnost, avšak tento „problém“ není zcela zásadní.

Důvody vzniku jsou vlastně stejné, jako již zmíněné důvody v prvním odstavci – důvody k aktivnímu přístupu Karla k literární činnosti. Zde však můžeme obecně uvést mimo tento důvod ještě jeden. Životopis se vyznačuje jako tzv. **knížecí zrcadlo** (= traktát, který popisuje ideální vlastnosti mladého knížete před nástupem na trůn a podává tak ideál panovníka své doby).

Celý životopis je členěn na 20 kapitol. Autorem prvních 14 kapitol je Karel, zbylých 6 bylo později dopsáno neznámým autorem. Tento fakt je zcela zřejmý, jelikož se pasáže liší: první část je psána v 1. osobě (tedy v ich-formě), druhá ve 3. osobě (tedy v er-formě). Karlovy kapitoly popisují jeho život od narození, po rok 1340 a text je poměrně jednoduchý – má charakter kroniky. Kapitoly neznámého autora zahrnují rozmezí od roku 1344 až po Karlovu korunovaci římsko-německým králem, tedy po rok 1346. Zároveň má tento text vyšší stylistickou úroveň. Kdy byl tento text, tedy kapitoly XV.–XX., doplněn, není prokázáno. Opět kolují dohady mezi historiky. Není ani známé, zda to bylo ještě za Karlova života, nebo po něm, a pokud po smrti císaře, tak s jak velkým odstupem doplněk vznikl.

Překlady a vydání

První překlad Karlova životopisu byl pořízen ještě za jeho života (nebo velmi brzy po jeho smrti). Jednalo se o překlad velice volný. Druhý středověký překlad vyšel v polovině 15. století a jedná se o překlad přesnější. Ve středověku byl taktéž spis přeložen do němčiny. Nadále vypisují, kdo, kdy a kde pořídil latinské, české nebo německé vydání:

Latinská vydání

ELMER, Josef: *Prameny dějin českých*. III, Praha 1882, s. 336 – 368.

PFISTERER, Kurt – BULST, Walther: *Karoli IV imperatoris Romanorum Vita ab eo ipso conscripta*. Editiones Heidelbergenses 16, Heidelberg 1950.

RYBA, Bohumil: *Vita Caroli Quarti. Karel IV. Vlastní životopis*. Praha 1978.

Stará česká vydání

Ambrož z Ottersfordu: *Ziwot Cysaře Karla Cžtwertého a krále Cžeského toho jména Prwního*. Olomouc 1555.

ELMER, Josef: Spisovatelé císaře Karla IV. Praha 1878, s. 1 – 69.
TOBOLKA, Zdeněk Václav: Císař Karel IV. Vlastní životopis. Praha 1910.

Stará německá vydání

ELMER, Josef: Prameny dějin českých. III, s. 369 – 417.

Novodobá česká vydání

HRDINA, Karel: Karel IV. Vlastní životopis. Praha 1911.
PAVEL, Jakub: Vlastní životopis Karla IV. Praha 1940.
MERTLÍK, Rudolf: Karel IV. Vlastní životopis. Praha 1985.

Užitá literatura:

BLÁHOVÁ, Marie: Kroniky doby Karla IV. Praha 1989.
NECHUTOVÁ, Jana: Latinská literatura českého středověku. Do roku 1400. Praha 2000.